

Лухмановой является значительным вкладом в развитие «женской прозы» в последующие столетия.

Литература

1. Золотницкий, Д.З. Фарс, и что там еще? Театр фарса в России (1893–1917) / Д.З. Золотницкий. – СПб.: Нестор-история, 2006. – 576 с.
2. Колмогоров А.Г. Мне доставшееся: Семейные хроники Надежды Лухмановой / А.Г. Колмогоров. – М., 2013. – 459 с.
3. Левицкая, Т.В. Творческий путь Н.А. Лухмановой (1841–1907): дисс. ... канд. филол. наук / Т.В. Левицкая. – М.: МГУ, 2019. 292 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.dissercat.com/content/tvorcheskii-put-na-lukhmanovoi-1841-1907> (дата обращения 15.09.2023).
4. Лухманова, Н.А. Институтки. Тайны жизни воспитанниц / Н.А. Лухманова. – М.: Алгоритм, 2017. – 320 с.
5. Михайлова, М.В. Женщины-драматурги Серебряного века / М.В. Михайлова // М.В. Михайлова // Гендерная проблематика в современной литературе: сборник научных трудов. – М.: ИНИОН РАН, 2010. – С. 4–35.

АДАНТРАПАНИМНЫЯ МІКРАТАПОНИМЫ НА ТЭРЫТОРЫІ ВІЦЕБШЧЫНЫ: СЕМАНТЫКА І СТРУКТУРА

Драба І.А.,

*ст. 4 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Семянькова Г.К., канд. філалаг. навук, дацэнт*

Любы геаграфічны аб’ект (урочышча, поле, лес, балота і інш.) мае найменне, дадзенае яму чалавекам. Прычыны, па якіх той ці іншы аб’ект атрымаў сваю назву, могуць быць рознымі: онім характарызуе знешнія асаблівасці, падзеі, утрымлівае імя заснавальніка і інш. У сённяшні час важнае значэнне надаецца вывучэнню рэгіянальнай мікратапанімікі, бо людзі, што з’яўляюцца носбітамі такіх адзінак, часта не зафіксаваных у пісьмовых крыніцах, сыходзяць у нябыт. Даследаванне мікратапанімічных найменняў дае каштоўны матэрыял для гісторыі, дыялекталогіі, геаграфіі, этнаграфіі, археалогіі. У сувязі са сказаным актуальнасць нашага даследавання бачыцца відавочнай.

Супрацоўнікі кафедры беларускай і рускай філалогіі ўстановы адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”, студэнты факультэта гуманітарыстыкі і моўных камунікацый названай установы, займаючыся распрацоўкай навукова-даследчай тэмы “Функцыянаванне сучаснай беларускай мовы ў вуснай камунікацыі і пісьмовым тэксце: сацыяльна-дзяржаўны, нацыянальна-культурны і краязнаўча-рэгіянальныя параметры” (у межах задання “Беларуская мова: этналінгвістычны, сацыялінгвістычны і лінгвакультуралагічны аспекты даследавання”), зарэгістраванай на 2021–2025 гг. (нумар дзяржрэгістрацыі 20210458 ад 31.03.2021), ажыццяўляюць працу па вывучэнні рэгіянальных мікратапанімічных адзінак, што функцыянуюць у вусным маўленні жыхароў Віцебскай вобласці. Прапанаваны артыкул з’яўляецца вынікам такой працы па апрацоўцы арыгінальнага, нікім да гэтага не даследаванага рэгіянальнага матэрыялу.

Мэта артыкула – выяўленне асаблівасцей семантыкі і структуры адантрапанімных мікратапонімаў, што бытуюць на тэрыторыі Віцебшчыны.

Матэрыял і метады. Даследаванне праводзілася на аснове матэрыялу, сабранага ў 74 населеных пунктах 18 раёнаў Віцебскай вобласці (Аршанскі, Браслаўскі, Верхнядзвінскі, Віцебскі, Гарадоцкі, Глыбоцкі, Докшыцкі, Дубровенскі, Лепельскі, Лёзненскі, Міёрскі, Пастаўскі, Полацкі, Расонскі, Сенненскі, Талачынскі, Чашніцкі, Шаркаўшчынскі). Усяго сабрана і прааналізавана 127 адантрапанімных мікратапонімаў. Асноўнымі метадамі даследавання з’яўляюцца апісальны метады і метады сістэмнага аналізу.

Вынікі і іх абмеркаванне. Адантрапанімныя мікратапонімы – гэта неафіцыйныя назвы, утвораныя ад імён, прозвішчаў ці мянушак людзей, так ці інакш звязаных з гэтым аб’ектам. Сабраныя намі адантрапанімныя адзінкі былі раскласіфікаваны на дзве групы:

1. Найменні, утвораныя ад уласных імён людзей.
2. Назвы, звязаныя з прозвішчамі.

Часта адантрапанімныя мікратапонімы паходзяць ад імён, прозвішчаў, мянушак тых людзей, якія мелі пэўнае дачыненне да мясцовасці, на якой зафіксавана неафіцыйнае найменне.

Падлічана, што група назваў, утвораных ад імён людзей, з’яўляецца найбольшай і складае амаль 60% (76 адзінак) ад усіх адантрапанімных мікратапонімаў у нашым матэрыяле.

Назвы розных аб’ектаў захавалі наступныя формы жаночых імён:

1) размоўныя: *Настасін хутар* (Настасся – размоўная форма імені Анастасія) – мясцовасць, дзе раней размяшчаўся хутар, названы па імені яго гаспадыні (вёска Воласава, Талачынскі р-н); *Дунькіна прыстань* (Дунька – размоўная форма імені Еўдакія) – месца адпачынку на возеры Вялікае Язна; мікратапонім утвораны ад імені жанчыны, якая жыла побач з возерам (вёска Басянкі, Міёрскі р-н);

2) афіцыйныя: *Кацярыненскі шлях* (ад імені Кацярына) – назва дарогі; кажуць, што па ёй праязджала Кацярына са сваім абозам, некаторыя людзі з абору патанулі ў рацэ Пліса (вёска Трасцянка, Талачынскі р-н); *Кацярынка* – дарога, пабудаваная ў пасёлку па загадзе Кацярыны II у XVIII ст. як паштовы тракт ад Масквы праз Віцебск і Полацк на Рыгу (гарадскі пасёлак Баравуха-1, Полацкі раён).

Назвы аб’ектаў захавалі наступныя формы мужчынскіх імён:

1) размоўныя: *Цімкіна пожня* (Цімка – размоўная форма імені Цімафей) – назва часткі лесу, на месцы якой раней размяшчаўся хутар, гаспадаром якога быў чалавек па імені Цімка (вёска Канстантова, Сенненскі р-н); *Федзькаў ручай* (Федзька – размоўная форма імені Фёдар) – ручай, побач з якім стаяла хата, гаспадара якой звалі Федзька (вёска Букава, Міёрскі р-н);

2) афіцыйныя: *Антонеў лес* (ад імені Антон) – лес, побач з якім знаходзіцца сядзіба Антона Букі (вёска Савуткі, Шаркаўшчынскі р-н); *Іванаў лес* (ад імені Іван) – лес, размешчаны за паўкіламетра ад вёскі; такую назву носіць з-за таго, што ў 1920–1930-я гг. на хутары непадалёку ад лесу жыў чалавек па імені Іван (вёска Чарнаручча, Лёзненскі р-н).

Нямала мікратапонімаў утворана ад прозвішчаў людзей (51 назва, або 40% ад усіх адантрапанімных назваў). У адной і той жа мясцовасці могуць сустра-

кацца розныя найменні, утвораныя ад прозвішча аднаго і таго ж чалавека: *Павалішанскія дубы* – дубы, што атрымалі сваю назву ад прозвішча віцэ-адмірала Іларыёна Павалішына, які пасадзіў гэтыя дубы ў гонар сваіх сыноў; *Павалішына* – частка вёскі, названая ў гонар Іларыёна Павалішына (абодва мікратапонімы ўжываюцца ў межах адной вёскі Янкавічы ў Расонскім раёне); *Дзянісава гара* – гара ў вёсцы, якой раней валодаў чалавек з прозвішчам Дзянісаў (вёска Увалокі, Віцебскі р-н); *Сцежка Рахальскага* – сцежка, па якой на працу ў горад пешшу хадзіў адвакат па прозвішчы Рахальскі. Мясцовыя жыхары, якія памятаюць яго, кажуць, што ён хадзіў з падскокам, трымаючы пад пахай партфель (горад Сянно).

Аналізуючы структуру мікротопонімаў, мы падзялілі іх на дзве групы: простыя, якія складаюцца з аднаго слова, і састаўныя, што маюць у сваім складзе два і больш слоў. Простыя адантрапанімныя назвы, як правіла, утвораны суфіксальным спосабам. Пры такім тыпе словаўтварэння прымаюць удзел наступныя суфіксы:

-ішч-(а): *Багданішча* – невялікае возера, каля якога раней жыў чалавек па імені Богдан (вёска Антаполле, Чашніцкі р-н). Найменне з такім суфіксам у нашым матэрыяле з’яўляецца адзіным, што сведчыць аб тым, што суфікс *-ішч-(а)* непрадуктыўны ў адантрапанімных назвах, якія сустракаюцца на тэрыторыі Віцебскай вобласці;

-ішчын-(а) / -ішын-(а): *Бурдоўішчына* – лес, у якім раней пражываў чалавек па прозвішчы Бурда (вёска Раманаўка, Аршанскі р-н); *Барэйшына* – частка лесу, на тэрыторыі якой раней размяшчаўся хутар чалавека з прозвішчам Барэйша (вёска Канстантава, Сенненскі р-н). Адзначым, што такія онімы спачатку называлі паселішча (часцей за ўсё хутар) і ўрочышча, прылеглае да яго. Пасля ліквідацыі хутароў назвы замацаваліся за месцамі, дзе размяшчаліся гэтыя хутары. Сярод мікратапонімаў на *-ішчын-(а)* сустракаюцца і такія, якія абазначалі толькі прыналежнасць зямлі чалавеку, які ніколі не жыў у гэтай мясцовасці [2; 95-96];

-аў- / -ав-(а), -еў- / -ев-(а), -ёў- / -ёв-(а): *Баранава* – поле, назва якога паходзіць ад прозвішча гаспадара аднайменнага хутара (вёска Забабуры, Гарадокі р-н); *Балаева дача* – урочышча побач з вёскай, якое атрымала назву ад оніма Балай – прозвішча былога гаспадара дома (вёска Басянкі, Міёрскі р-н);

-ін- / -ын-: *Феніна гара* – частка вёскі, дзе раней пражываў чалавек па імені Феня (вёска Курына, Віцебскі р-н); *Нікіцін ручай* – ручай за вёскай, названы па імені чалавека, які жыў побач (вёска Макаранкі, Лёзненскі р-н);

-к-: *Сямёнаўка* – лес, ля якога раней размяшчаўся хутар, аднаго з жыхароў якога звалі Сямён (вёска Домнікі, Полацкі р-н);

-ок-: *Садок* – частка вёскі, у якой пражывала сям’я Садоўскіх (вёска Цярэшкі, Лепельскі р-н).

Заклучэнне. Такім чынам, аналіз адантрапанімных мікратапонімаў паводле семантыкі і структуры выявіў, што такія назвы ўтвораны ад імён і прозвішчаў людзей. Група адзінак, утвораных ад імён, пераважае над групай найменняў, што суадносяцца з прозвішчамі (прапорцыя складае прыкладна 3:2). Сярод адыменных назваў значна прэвалююць адзінкі, што суадносяцца з афіцыйнымі формамі мужчынскіх імён. Заўважана, што для такіх найменняў

часцей выкарыстоўваецца афіцыйная форма імені, чым размоўная (35 і 25 мікратапонімаў адпаведна). Іншая сітуацыя назіраецца сярод найменняў, утвораных ад жаночых імён: размоўныя формы пераважаюць над поўнымі афіцыйнымі ў два разы (11 і 5 назваў адпаведна).

Даследаванне паказвае, што абсалютная большасць зафіксаваных мікратапонімаў утворана пры дапамозе словаўтваральных элементаў, характэрных для беларускай мікратапанімікі і тапанімікі.

Літаратура

1. Адамовіч, Я.М. Мікратапанімічныя назвы / Я.М. Адамовіч. Мінск: Вышэйшая школа, 1971. – 112 с.

2. Ономастика Беларусі. Топонимия: учебник / А.М. Мезенко [и др.]; под ред. А.М. Мезенко. Минск: РИВШ, 2018. – 320 с.

ОБРАЗ КОРОЛЯ АРТУРА В РОМАНЕ «МЕЧ В КАМНЕ» Т.Х. УАЙТА

Дубровская В.В.,

*ст. 1 курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь
Научный руководитель – Новосельцева А.В., канд. филол. наук, доцент*

Произведения литературы и искусства, основанные на артуровской легенде и адресованные массовому читателю, составили в последние десятилетия особый культурный феномен, специфика которого еще подлежит изучению. С нашей точки зрения, легенда, как она сложилась в средние века, является занимательным повествованием, изобилующим приключениями, резкими поворотами в судьбе героев, красочным псевдоисторическим антуражем. Романисты XX века модернизируют легенду, вносят в нее идеи, актуальные для их времени и интересные современному читателю. Английский писатель Теренс Хансфорд Уайт известен своим романом «Меч в камне», опубликованным в 1938 году. Таким образом, *цель* нашего исследования – охарактеризовать образ короля Артура в романе Т. Х. Уайта «Меч в камне».

Материал и методы. Материалом выступает роман Т. Х. Уайта «Меч в камне», использован описательный метод с элементами сравнительного анализа.

Результаты и их обсуждение. Легенды о Круглом Столе короля Артура появляются еще в период господства кельтских народов на территории Северной Европы V века, соответствуя особенностям мышления, верований и культуры кельтов под воздействием происходивших исторических событий. «Явление» короля Артура, его внезапное вторжение в ход мифологической истории, представляет собой одну из многочисленных загадок кельтской мифологии. Считается, что Артура так же можно сравнить с Гераклом, потому что легенды об Артуре создавались в обществе, которое испытало на себе влияние Рима. Артур являлся героем кельтского эпоса, а впоследствии стал персонажем европейских средневековых повествований о рыцарях Круглого стола, поисках Грааля.